

5389

POLTRANSPLANT

BIULETYN INFORMACYJNY

CENTRUM ORGANIZACYJNO-KOORDYNACYJNE
DO SPRAW TRANSPLANTACJI POLTRANSPLANT
02-005 WARSZAWA, UL. LINDLEYA 4,
TEL. (+48 22) 622 58 06, TEL./FAX (+48 22) 622 32 43
CAŁĄ DOBĘ TEL./FAX (+48 22) 622 88 78
E-MAIL: TRANSPL@POLTRANSPLANT.ORG.PL

NR 1 (8)
2000
ISSN 1428-0825

W 1999 r. do Centrum Poltransplantu zgłoszono 375 potencjalnych zmarłych dawców narządów, o 10,3% więcej w stosunku do roku ubiegłego. W 61 przypadkach nie doszło do pobrania; wskutek protestu rodzin w 32 przypadkach, względów medycznych w 27 i prawnych w 2. W efekcie dokonano 314 pobrań od osób zmarłych (wzrost o 8,6% w stosunku do roku 1998), w wyniku których pozyskano 808 narządów i przeszczepiono je 755 chorym (92%). Przyczyną niewykorzystania

pobraných narządów były najczęściej przyczyny medyczne, ale w przypadku 15 wątrób, z powodu braku odpowiednich biorców w Polsce, przeszczepy zaoferowano innym organizacjom europejskim.

W dalszym ciągu utrzymuje się niski odsetek pobrań wielonarządowych, który nie przekracza 50 % (ponad 80% w Austrii, Belgii, Hiszpanii i Anglii). Poza zaawansowanym wiekiem dawców główną przyczyną tego stanu rzeczy jest zwykle opóźnione wdrożenie czynności zmierzających do orzeczenia śmierci mózgowej oraz nie zawsze prawidłowe postępowanie medyczne w odniesieniu do potencjalnego dawcy narządów do przeszczepienia.

Uwzględniając 14 przeszczepów pobranych od żywych dawców (2 segmenty wątroby i 12 nerek), w 1999 roku przeszczepiono w Polsce ogółem 758 narządów, co daje 19,7 przeszczepów/na milion mieszkańców. Pomimo zwiększenia liczby przeszczepów o ponad 40% od 1995 r., tegoroczny wzrost o 8,6% w stosunku do roku poprzedzającego należy uznać za niewystarczający.

Na początku roku ośrodki przeszczepiające kontraktowały wyższe liczby przeszczepów, ale tylko niektóre dopełniły lub przekroczyły zobowiązania. Niewykorzystanie finansowych możliwości wykonania większej liczby przeszczepów w 1999 r. trudno jest wiązać wyłącznie ze stagnacją wywołaną wdrożeniem reformy systemu ubezpieczenia zdrowotnego. Faktem jest, że w pierwszym kwartale 99-ego roku zgłoszono tylko 16% wszystkich dawców, a w pozostałych 26,29 i 28%. Niemniej liczba wykonanych przeszczepów zależała wyraźnie od aktywności ośrodków. Wskazuje na to dobrze rozwijający się program „Dawca” prowadzony przez doc. D. Patrzalka w województwach Dolnośląskim i Opolskim oraz aktywność ośrodków w Poznaniu, Warszawie, Szczecinie i Zabrzu.

Zagwarantowanie środków finansowych dla przeszczepiania z budżetu państwa, pomimo przejściowych zaburzeń w przepływie pieniędzy, stwarza dobre warunki rozwoju tej metody leczenia w Polsce i daje szansę skrócenia czasu oczekiwania chorych na przeszczep. Zależy to jednak w dużej mierze od zwiększenia aktywności ośrodków transplantacyjnych.

W bieżącym roku Poltransplant przy wsparciu finansowym firmy Novartis będzie kontynuował organizowanie regionalnych konferencji szkoleniowych dla lekarzy i pielęgniarek z Oddziałów Intensywnej Terapii na temat procedury pobierania i przeszczepiania narządów. Także program Dawca będzie wdrożony w czterech innych rejonach kraju. Oczekiwanym efektem tych zamierzeń jest stworzenie sprawniejszego systemu identyfikacji dawców i zwiększenie liczby narządów do przeszczepienia.

SPIS TREŚCI

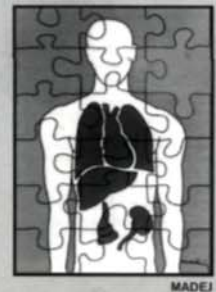
1. Wstęp - J. Wałaszewski	1
2. Pobieranie i przeszczepianie narządów w Polsce w 1999 roku - K. Antoszkiewicz, J. Czerwiński, B. Łągiewska, J. Pliszczyński	2
3. Działalność Centralnego Rejestru Sprzeciwów w latach 1997-1999 - B. Barcikowska	9
4. Edukacja środowiska medycznego i społeczeństwa w dziedzinie przeszczepiania narządów - D. Rowińska	11
5. Spotkanie z Arcybiskupem Diecezji Łódzkiej - A. Skrzypek	13

Informacje

6. Przeszczepianie narządów i szpiku kostnego na świecie i w Polsce	14
7. 34 rocznica pierwszego przeszczepienia nerki w Polsce	15
8. List do P. P. Starostów - J. Wałaszewski	15
9. Kalendarium	16

Wydawca: Poltransplant
Redakcja: dr D. Rowińska

Prof. Janusz Wałaszewski
Dyrektor

MADEJ

Pobieranie i przeszczepianie narządów w Polsce w 1999 r.

W 1999 r. w Polsce program pobierania i przeszczepiania narządów był realizowany przez 21 zespołów chirurgicznych w klinikach i zakładach opieki zdrowotnej Białegostoku, Bytomia, Gdańska, Katowic, Krakowa, Lublina, Łodzi, Poznania, Szczecina, Warszawy, Wrocławia i Zabrze.

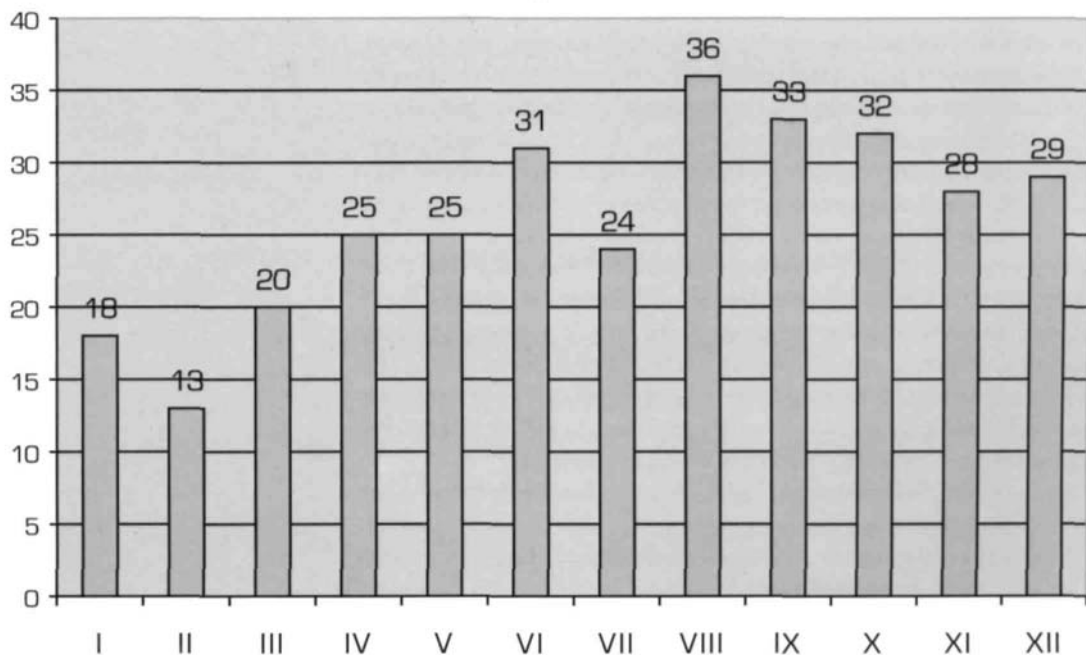
Pobrania narządów do przeszczepienia od dawców zmarłych

W 1999 r. do Centrum Koordynacyjnego Poltransplantu w Warszawie zgłoszono 375 zmarłych, potencjalnych dawców narządów, o 10,3% więcej w stosunku do ubiegłego roku. W 61 przypadkach (16,3%) pobranie nie doszło do skutku. W 27 przypadkach (7,2%) ze względów medycznych, w 32 (8,5%) wskutek sprzeciwu rodziny zmarłego. W dwóch przypadkach do pobrania nie doszło z przyczyn prawnych; w jednym z powodu zarejestrowanego sprzeciwu w CRS-ie oraz braku zgody prokuratury na pobranie narządów w drugim.

Liczba zmarłych rzeczywistych dawców, od których pobrano narządy do przeszczepienia w 1999 r. wyniosła 314 (83,7% wszystkich zgłoszonych dawców), co stanowi średnio 8,1 dawców na milion mieszkańców, o 8,6% więcej w porównaniu z rokiem '98, kiedy wynosiła 7,5 pobrań / milion. Ludność Polski wg Gospodarczego Atlasu Polski (wyd. BMB Promotions) wynosiła w 1999 r. 38,57 mln.

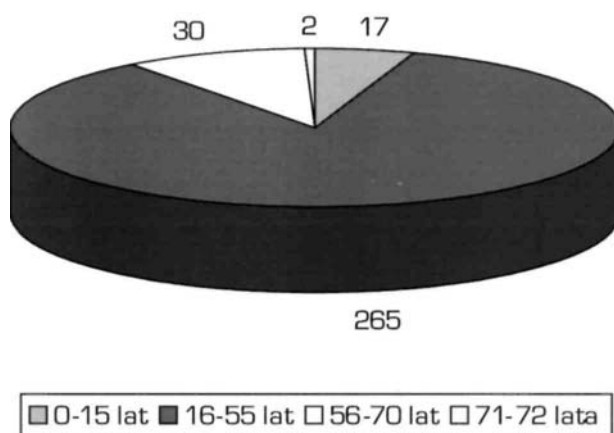
Liczbę pobrań w poszczególnych miesiącach 1999r. przedstawia rycina 1.

Rycina 1. Liczba pobrań w poszczególnych miesiącach 1999 r.

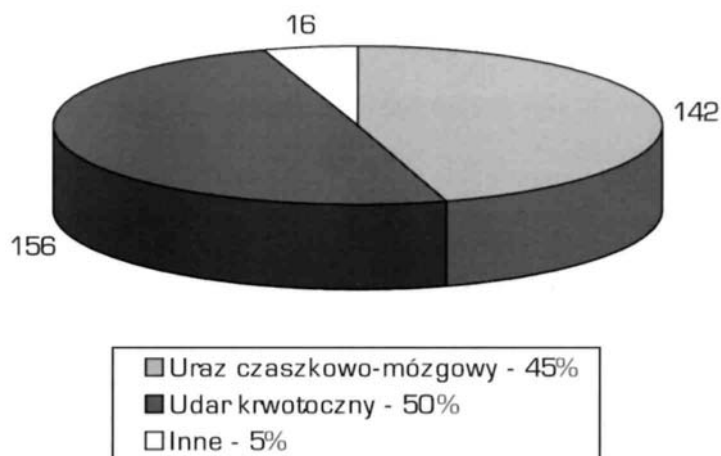

Dawcami narządów było 120 kobiet i 194 mężczyzn. Wiek dawców wahał się w granicach 7 dni - 72 lata. Wiek zmarłych dawców oraz przyczyny zgonów pokazano na rycinach 2 i 3.

Rycina 2. Wiek zmarłych dawców narządów w 1999 r.

Rycina 3. Przyczyny zgonu dawców narządów w 1999 r.

Z 314 dokonanych pobrań, 175 (55,8%) miało charakter jednonarządowy. W 310 przypadkach pobrano tylko nerki, w 3 tylko serce i w 1 tylko wątrobę. W 139 przypadkach dokonano pobrań wielonarządowych, co stanowiło 44,2% wszystkich pobrań (tabela 1). Pobranie serca na homografy zastawek w czasie pobrania nerek nie było traktowane jako pobranie wielonarządowe. Natomiast pobranie nerek oraz wątroby lub trzustki w celu przeszczepienia było traktowane jako pobranie wielonarządowe, niezależnie od wykorzystania narządów pozanerkowych.

Tabela 1. Struktura pobrań narządów w Polsce w latach 1996 -1999.

	1996	1997	1998	1999
Liczba pobrań	191	270	289	314
Liczba pobrań wielonarządowych	78	127	135	139
Odsetek pobrań wielonarządowych	41%	47%	46,7%	44,2%

Strukturę pobrań wielonarządowych, liczbę pobranych narządów i tkanek oraz współczynnik pozyskiwania narządów od jednego dawcy zestawiono w tabelach 2, 3 i 4.

Tabela 2. Struktura pobrań wielonarządowych w latach 1996 -1999.

	1996	1997	1998	1999
Nerki + serce	56	87	94	80
Nerki + serce + wątroba	12	28	24	39
Nerki + wątroba	7	12	12	16
Nerki + trzustka	-	-	-	1
Nerki + serce + trzustka	2	-	3	1
Nerki + wątroba + trzustka	1	-	2	2
Ogółem	78	127	135	139

Tabela 3. Liczba narządów i tkanek pobranych ze zwłok w latach 1996 -1999

	1996	1997	1998	1999
Nerki	380	530	578	628
Serca	72	118	123	120
Wątroby	20	40	38	56
Trzustki	3	-	5	4
OGÓLEM	475	688	744	808
Homografty zastawek	25	50	46	49
Homograft aorty	2	6	7	9

Tabela 4. Współczynnik wykorzystania narządów pobranych od zmarłych dawców w latach 1996- 1999

	1996	1997	1998	1999
Liczba pobrań	191	270	289	314
Liczba przeszczepionych narządów	475	688	744	758
Współczynnik: liczba przeszczepionych narządów / liczba zmarłych dawców	2,5	2,5	2,6	2,4

Odsetek pobrań wielonarządowych w poszczególnych ośrodkach, do których zgłaszano zmarłych dawców narządów różnił się od 33% w Szczecinie do 67% w Gdańsku (tabela 5]. W obliczeniach nie uwzględniono ośrodków pobierających narządy od mniej niż 10 dawców.

Tabela 5. Pobrania wielonarządowe od dawców rzeczywistych.

Ośrodek	Liczba dawców rzeczywistych	Pobrania wielonarządowe	Odsetek (%)
Białystok- [AM]	8	6	
Gdańsk- [AM]	18	12	67%
Katowice/Bytom [2 zespoły Śl. AM]	24	11	46%
Kraków [AM]	7	5	
Lublin [AM]	3	1	
Łódź [2 zespoły: Oddział Urologii Szp. im. Pirogowa oraz AM]	9	3	
Poznań [Szp. Wojewódzki]	55	23	42%
Szczecin [2 zespoły: Szp. Wojewódzki oraz AM]	46	15	33%
Warszawa (MSWiA) [3 zespoły: 2 z AM i Szp. CZD]	62	27	44%
Wrocław (2 zespoły: AM oraz Szp. Wojewódzki)	67	27	40%
OGÓLEM	314	139	44%

Liczbę dawców w przeliczeniu na milion mieszkańców w poszczególnych województwach przedstawia tabela 6.

Tabela 6. Liczba pobrań od osób zmarłych w 1999r. w poszczególnych województwach.

Województwo	Mieszkańców	Zmarłych dawców	Na 1 mln mieszkańców
Dolnośląskie	2,98	52	17,4
Kujawsko-Pomorskie	2,09	7	3,3
Lubelskie	2,24	3	1,3
Lubuskie	1,02	15	14,7
Łódzkie	2,67	11	4,1
Małopolskie	3,2	7	2,2
Mazowieckie	5,06	55	10,9
Opolskie	1,09	20	18,3
Podkarpackie	2,11	-	-
Podlaskie	1,2	9	7,5
Pomorskie	2,17	14	6,5
Śląskie	4,89	27	5,5
Świętokrzyskie	1,32	3	2,3
Warmińsko-Mazurskie	1,46	7	4,8
Wielkopolskie	3,34	45	13,5
Zachodniopomorskie	1,73	39	22,5
Polska	38,57	314	8,1

W programie pobierania i przeszczepiania narządów brało udział około 7% szpitali w Polsce. Listę miast i liczbę pobrań narządów przedstawiono w tabeli 7.

Tabela 7. Lista szpitali uczestniczących w programie pobierania i przeszczepiania narządów.

Miasta	Liczba rzeczywistych dawców
Bełchatów, Bolesławiec, Bydgoszcz, Chorzów, Ciechanów, Cieszyn, Częstochowa, Głogów, Gryfice, Jastrzębie Zdrój, Kołobrzeg, Konin, Kraków, Legnica, Łęborg, Limanowa, Lubin, Lublin, Malbork, Międzyrzecz, Nowa Sól, Olsztyn, Opoczno, Radom, Rydułtowy, Skarżysko Kamienna, Skierniewice, Sosnowiec, Strzelce Opolskie, Świdnica, Tczew, Toruń, Wałbrzych, Wągrowiec, Wejherowo, Włocławek, Wołomin, Zabrze, Ząbkowice, Zgierz, Zielona Góra, Żuromin	1-4
Białystok, Bielsko-Biała, Elbląg, Gdańsk, Gorzów Wlkp., Jelenia Góra., Katowice, Leszno, Łódź Tarnów,	5-9
Kalisz, Opole, Piła, Poznań,	10-18
Wrocław	28
Szczecin	35
Warszawa	48

Przeszczepianie narządów

W 1999 r. w Polsce 755 chorym przeszczepiono narządy pobrane od 314 osób zmarłych. W trzech przypadkach biorca otrzymał jednocześnie trzustkę i nerkę. W 14 przypadkach (12-krotnie - nerki, 2-krotnie - segment wątroby) przeszczepione narządy pochodziły od dawców żywych.

Ogółem przeszczepiono 758 narządów, co stanowi 19,7 przeszczepów na 1 mln mieszkańców (18,1 / milion mieszkańców w 1998 r.).

Przeszczepianie nerek

W 1999r. w Polsce przeszczepiono 601 nerek, z czego 589 nerek pochodziło od zmarłych dawców, a 12 od dawców żywych spokrewnionych genetycznie lub emocjonalnie.

Program przeszczepiania nerek prowadziło 17 zespołów transplantacyjnych; w Białymstoku, Bytomiu, Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Łodzi (2), Poznaniu, Szczecinie (2), Warszawie (4), Wrocławiu (2). Szczegółowe dane zawarto w tabelach 8 i 9 oraz przedstawiono na rycinie 4.

Z 628 pobranych nerek od osób zmarłych, 39 nie przeszczepiono z następujących powodów: 2 - hipoplazji, 6 - braku odpowiedniego biorcy dla nerek pobranych od zmarłych noworodków lub niemowląt, 9 - zmian chorobowych (nerki wielotorbielowate, guzy nerek, marskość), innych powodów - 22 (zakażenia, schorzenia w obrębie jamy brzusznej, urazowe uszkodzenie nerek).

Dzięki współpracy pomiędzy ośrodkami przeszczepiającymi przesłano 39 nerek do innego ośrodka przeszczepiającego z miejsca ich pobrania. Między innymi 7 nerek pobranych od dawców młodocianych przesłano do CZD, 18 nerek od dawców HCV- seropozytywnych lub od dawców marginalnych do Szpitala Dzieciątka Jezus w Warszawie celem płukania lub oceny w czasie perfuzji przepływowej.

Tabela 8. Przeszczepianie nerek w Polsce w latach 1995-1999*.

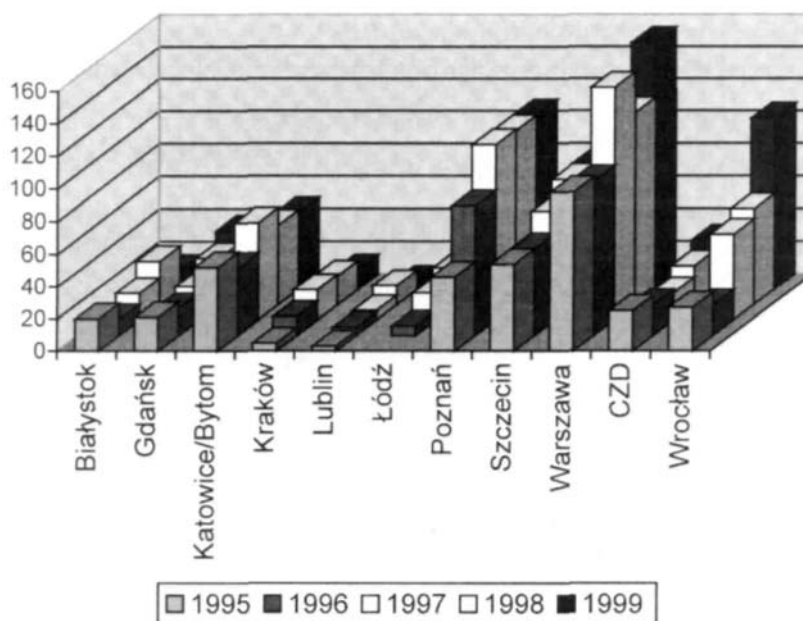
Ośrodek akademicki	1995	1996	1997	1998	1999
Białystok	20	10	17	27	12
Gdańsk	21	17	21	29	36
Katowice/Bytom	52	42	60	49	47
Kraków	5	12	19	18	12
Lublin	3	5	6	12	5
Łódź	-	6	17	23	18
Poznań	46	80	108	107	107
Szczecin	54	54	67	77	77
Warszawa	98	95	143	118	152
CZD	25	19	17	24	30
Wrocław	27	19	53	59	105
OGÓŁEM	351	359	528	543	601

* Uwzględniono przeszczepienia nerek pozyskanych od żywych dawców: Warszawa - 8, Gdańsk - 2, Poznań - 1, Katowice - 1.

Tabela 9. Przeszczepianie nerek pochodzących od żywych dawców w latach 94-99.

	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Całkowita liczba przeszczepionych nerek	341	351	359	528	543	601
Liczba przeszczepień od żywych dawców	4 (1,2%)	6 (1,7%)	12 [3,3%]	13 (2,5%)	9 (1,7%)	12 (2,0%)

Rycina 4. Aktywność ośrodków przeszczepiających nerki w latach 1995-99.

Przeszczepianie serca

Program przeszczepiania serca prowadziły zespoły transplantacyjne w Krakowie, Warszawie i Zabrze. W 1999r. przeszczepiono 119 serc, o 3,3% mniej niż w 1998 r. Zestawienie przeszczepów serca w latach 1995-99 przedstawia tabela 10.

Tabela 10. Przeszczepianie serca w latach 1995 – 1999

Ośrodek akademicki	1995	1996	1997	1998	1999
Kraków	39	40	70	57	42
Zabrze	40	30	46	51	57
Warszawa	3	2	2	15	20
OGÓŁEM	82	72	118	123	119

Przeszczepianie wątroby

W 1999 r. wykonano w Polsce 35 przeszczepów wątrób, o 22% więcej w porównaniu z rokiem 1998 [tabela 11]. 33 narządy pochodziły od osób zmarłych. W 2 przypadkach biorców pediatrycznych przeszczepy pochodziły od dawców żywych spokrewnionych. Z powodu braku odpowiedniego biorcy w Polsce, 15 wątrób przekazano do dyspozycji Eurotransplantu.

Tabela 11. Przeszczepianie wątroby w latach 1996 – 1999

Ośrodek akademicki	1996	1997	1998	1999
Szczecin	3	3	10	10*
Warszawa	7	10	8	16*
CZD	2	6	9	9**
OGÓŁEM	12	19	27	35

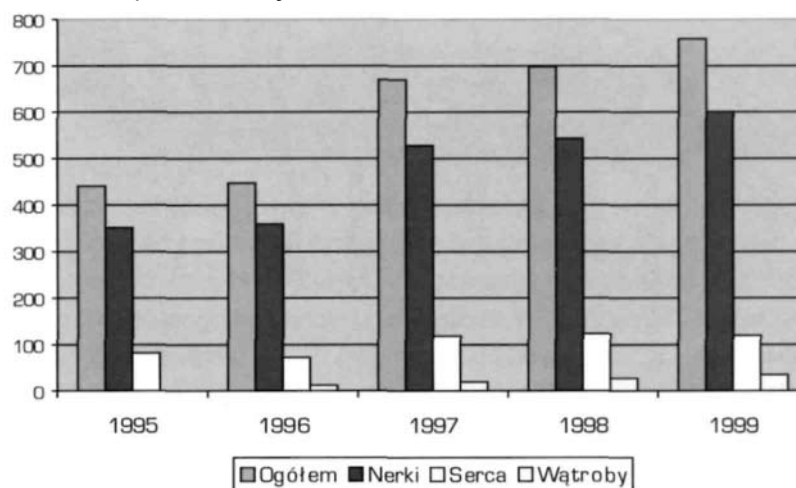
*w tym jedna retransplantację

**w tym 2 przeszczepienia od żywych dawców

Przeszczepianie trzustki

W 1999 r. w Akademii Medycznej w Warszawie u trzech biorców wykonano Jednoczasowe przeszczepienia trzustki i nerki (5 tego typu operacji w 1998 r). Oba narządy pochodziły od tego samego zmarłego dawcy. Rozwój przeszczepiania narządów w Polsce w latach 1995-1999 ilustruje rycina 5.

Rycina 5. Przeszczepianie narządów w Polsce w latach 1995 – 1999

B. Łągiewska, K. Antoszkiewicz, J. Czerwiński, J. Pliszczyński

Działalność Centralnego Rejestru Zgłoszonych Sprzeciwów w latach 1997 -1999

Centralny Rejestr Sprzeciwów (CRS) na pobranie po śmierci komórek, tkanek i narządów w celu ich przeszczepienia funkcjonuje 3 lata. W tym czasie wpłynęło do POLTRANSPLANTU 20496 wniosków o wpis do Rejestru lub jego cofnięcie. Zgłaszano prawie wyłącznie sprzeciw. W 0,25% przypadków zgłoszony sprzeciw anulowano.

Najwyższą liczbę napływających do POLTRANSPLANTU wniosków odnotowano w pierwszej połowie 1997 roku, kiedy to wpływało średnio miesięcznie około 2 tysięcy wniosków. W drugim półroczu 1997 roku liczba zgłoszeń zaczęła spadać i ustabilizowała się na poziomie 100-200 wniosków miesięcznie, a od drugiej połowy 1999 roku nie przekraczała 100 zgłoszeń miesięcznie. Zgłaszanie sprzeciwów do CRS w latach 1996-1999 przedstawiono w tabeli 1.

Przez cały czas działania Centralnego Rejestru Sprzeciwów utrzymywały się tendencje obserwowane w początkowym okresie jego funkcjonowania:

- przewaga (84%) własnych oświadczeń o sprzeciwie (tabela 2);
- niewielka przewaga kobiet (tabela 3);
- największą liczbę sprzeciwów zgłaszają mieszkańcy dużych miast - powyżej 200.000 mieszkańców (tabela 4),
- 45 % zgłoszeń pochodziło od osób z grupy wiekowej 20-49 lat, 27 % wniosków złożyły osoby powyżej 60 r.ż.;

Najwięcej oświadczeń o sprzeciwie wpłynęło z województw: mazowieckiego - 3890 i śląskiego - 2428, najmniej z województwa świętokrzyskiego - 257 i opolskiego - 329 (tabela 5).

Liczba osób wyrażających sprzeciw na pobranie narządów w stosunku do liczby mieszkańców Polski była bardzo niska i nie przekraczała 0,05%. Najwyższy odsetek sprzeciwów w stosunku do liczby mieszkańców odnotowano z województw: kujawsko-pomorskiego - 0,09 % i mazowieckiego - 0,08%, najniższy z województw: świętokrzyskiego - 0,02% oraz lubelskiego, opolskiego, podkarpackiego i warmińsko-mazurskiego - 0,03%. (tabela 5).

Tabela 1. Zgłoszenie sprzeciwów do CRS w latach 1996-1999

Lata	1996	1997	1998	1999
L sprzeciwów	1696	14658	2435	1707

Tabela 2. Struktura sprzeciwów zgłoszonych do CRS

Sprzeciw własny	Sprzeciw przedstawiciela ustawowego
17193	3250
84%	16%

Tabela 3. Płeć zgłaszających do CRS sprzeciw

	Kobiety	Mężczyźni
Liczba wniosków	10868	9572
	53%	47%

Tabela 4. Liczba zgłaszanych sprzeciwów w zależności od liczby mieszkańców

Miasta wg liczby mieszkańców	Do 20000 mieszkańców	20001--100000	101000--200000	Powyżej 200000
Liczba wniosków wg wielkości miast	2121	4160	2076	9424

Tabela 5. Zestawienie wniosków do CRS zgłoszonych według podziału terytorialnego

Lp. Województwo	Liczba ludności	Liczba zgłoszonych wniosków	% zgłoszonych wniosków w stosunku do liczby mieszkańców województwa
1. Dolnośląskie	2.985.381	1610	0,05
2. Kujawsko-Pomorskie	2.098.018	1888	0,09
3. Lubelskie	2.241.952	799	0,03
4. Lubuskie	1.020.345	534	0,05
5. Łódzkie	2.672.823	1342	0,05
6. Małopolskie	3.206.630	1443	0,04
7. Mazowieckie	5.064.950	3890	0,08
8. Opolskie	1.091.077	329	0,03
9. Podkarpackie	2.117.341	586	0,03
10. Podlaskie	1.223.944	959	0,05
11. Pomorskie	2.179.104	1423	0,06
12. Śląskie	4.894.230	2428	0,05
13. Świętokrzyskie	1.327.859	257	0,02
14. Warmińsko-Mazurskie	1.460.432	519	0,03
15. Wielkopolskie	3.346.045	1774	0,05
16. Zachodniopomorskie	1.729.848	1021	0,06
Razem	38.659.979	20440	0,05

Bożena Barcikowska

Edukacja środowiska medycznego i społeczeństwa w dziedzinie przeszczepiania narządów

Poltransplant od czterech lat organizuje warsztaty psychologiczne dla lekarzy anestezyjologów i pielęgniarek z oddziałów intensywnej terapii, które uczą właściwego prowadzenia rozmów z rodzinami potencjalnych dawców ze zwłok. Spotkania są organizowane przy finansowym współudziale firmy farmaceutycznej Novartis. Odkonano się 51 spotkań (p. tab.1), w których uczestniczyło 1245 osób (w tym 50% dwukrotnie, 20% trzykrotnie). Od 1998 roku uczestnicy spotkań wypełniali opracowane przez Poltransplant ankiety oceniające przydatność warsztatów w codziennej pracy. Wyniki ankiet są aktualnie opracowywane przez psychologa i zostaną przedstawione w następnym numerze Biuletynu Transplantacyjnego.

Tablica 1. Konferencje szkoleniowe POLTRANSPLANTU dotyczące pozyskiwania narządów od osób zmarłych

Ośrodek	1996 r.		1997 r.		1998 r.		1999 r.	
	Spotkania	Uczestnicy	Spotkania	Uczestnicy	Spotkania	Uczestnicy	Spotkania	Uczestnicy
Transplantacyjny								
Białystok	-	-	1	28	1	40	2	71
CZD	-	-	1	15	2	30	2	30
Łódź	-	-	1	15	1	22	1	22
Kraków	-	-	1	15	1	10	-	-
Poznań	1	25	1	26	3	65	1	21
Szczecin	-	-	1	30	2	50	2	50
Wrocław	-	-	2	70	2	64	3	90
Warszawa	1	20	1	20	-	-	1	15
Gdańsk	1	27	1	26	2	44	3	85
Zabrze	-	-	1	20	3	65	2	55
Katowice	-	-	-	-	1	30	2	49
Razem	3	72	11	265	18	420	19	488

W roku bieżącym mamy zamiar zaproponować państwu nową formę spotkań. Przedstawiciel Poltransplantu przedstawi aktualne wyniki przeszczepiania narządów w Polsce i w świecie. Znani państwu z dotychczasowych warsztatów psycholodzy w formie wykładu przedstawią wyniki ankiet i omówią ewentualne przyczyny niepowodzeń rozmów prowadzonych z rodzinami potencjalnych dawców. Anestezyjolog przedstawi obowiązujące w Polsce badania niezbędne dla rozpoznania śmierci mózgu.

W 1997 roku w drugim numerze Biuletynu Transplantacyjnego przedstawialiśmy wyniki badań opinii publicznej prowadzone przez CBOS na zlecenie Instytutu Transplantologii AM w Warszawie i Poltransplantu. Wykazały one między innymi, że 87% polskiego społeczeństwa akceptuje pobieranie narządów do transplantacji po śmierci, a 85% od osób żywych. W 1999 roku sprzeciw rodziny zmarłego uniemożliwił pobranie narządów w 32 przypadkach (8,5%).

Od trzydziestu lat na świecie przeszczepia się nerki od żywych dawców spokrewnionych genetycznie lub emocjonalnie. Od osób żywych można także pobrać do przeszczepienia fragment wątroby oraz szpik kostny. W krajach Bliskiego i Dalekiego Wschodu co drugą, w krajach skandynawskich co trzecią, a w Stanach Zjednoczonych co czwartą nerkę przeszczepia się od osób żywych, w Polsce co 90 lub setną. W tabelicy nr 2 przedstawiono przeszczepianie nerek ze zwłok i od żywych dawców w 1998 r. w różnych krajach Europy. W 1999 roku w Polsce na 601 przeszczepionych nerek tylko 12 przeszczepiono od żywych dawców (p. str. 7). W ubiegłym roku Poltransplant wydał ulotkę informacyjną dotyczącą przeszczepiania nerek od osób żywych, która miała być rozprowadzona we wszystkich ośrodkach dializ w Polsce. Według posiadanych danych nie dotarła ona do większości ośrodków dializ i zostanie wysłana w roku bieżącym.

Tablica 2. Przeszczepianie nerek ze zwłok i żywych dawców w 1998 roku w krajach europejskich

Nerki pobrane od zmarłych dawców		Nerki pobrane od żywych dawców
Niemcy	1997	343
Francja	1812	73
Włochy	1207	79
Austria	325	48
Szwecja	237	120
Norwegia	125	78
Belgia	361	26
POLSKA	534	9
Czechy	359	7
Węgry	233	8

Celem popularyzacji wiedzy transplantacyjnej w społeczeństwie Poltransplant z Instytutem Transplantologii AM w Warszawie organizują coroczne spotkania z przedstawicielami kościoła katolickiego, elit intelektualnych, dziennikarzami radia, TV i prasy. W spotkaniach uczestniczyli między innymi ks. Prof. Józef Tischner Arcybiskup ks. Prof. Józef Życiński, ks. Prof. Józef Wróbel, Prof. Leszek Kubicki, Prof. Mirosław Nesterowicz, Prof. Marek Safian, Prof. Edmund Wnuk-Lipiński, red. Stefan Bratkowski i inni.

Zaowocowało to wieloma artykułami w prasie, audycjami radiowymi i telewizyjnymi przybliżającymi społeczeństwu zagadnienia prawne, medyczne i etyczne transplantacji. Mamy zamiar kontynuować te spotkania.

Poniżej zamieszczamy jedną z inicjatyw podjętych przez Wojewódzki Ośrodek Transplantacji Nerek w Łódzkim szpitalu im. M. Pirogowa.

Danuta Rowińska

Spotkanie z Arcybiskupem Diecezji Łódzkiej członków Wojewódzkiego Zespołu d.s. Transplantacji Nerek Szpitala im. M. Pirogowa w Łodzi

W dniu 13 listopada 1999 roku z inicjatywy członków Zespołu Transplantacyjnego i lekarzy Oddziału Urologii Szpitala im. M. Pirogowa w Łodzi odbyło się spotkanie z Arcybiskupem Diecezji Łódzkiej, księdzem biskupem Władysławem Ziółkiem, który jest jednocześnie duszpasterzem środowiska lekarskiego. W trakcie spotkania, po przedstawieniu głównych zasad i podstaw prawnych jakimi kieruje się transplantologia w Polsce oraz rozbieżności pomiędzy zapotrzebowaniem na leczenie przeszczepem narządu, a ilością zgłoszeń dawców narządów, zwróciliśmy się z prośbą do Arcybiskupa Diecezji Łódzkiej o zajęcie stanowiska w sprawie pomocy Kościoła na rzecz rozwijania świadomości protransplantacyjnej.

Przedstawiliśmy istotne z naszego punktu widzenia problemy, z którymi stykają się lekarze anestezjolodzy podejmujący rozmowy z rodzinami potencjalnych dawców. Niska świadomość, brak poczucia więzi społecznej, brak autorytetów, obawa o akceptację środowiskową i nie zawsze wiadome dla zwykłego człowieka stanowisko Kościoła w sprawie oddania za życia, czy też po śmierci, części swojego ciała dla ratowania innego człowieka, sprawiają, że tak często słyszymy „nie” ze strony rodzin potencjalnych dawców.

Opierając się na przesłankach artykułu księdza prof. Józefa Wróbla z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (Służba Zdrowia Nr 49-50/99) poprosiliśmy Arcybiskupa Władysława Ziółka o zainteresowanie całej hierarchii kościelnej tymi problemami. Szczególnie istotna jest kwestia zmiany podejścia do decyzji o wyrażeniu, bądź nie wyrażeniu sprzeciwu na pobranie narządów. W wielu bowiem przypadkach brak sprzeciwu w Centralnym Rejestrze nie jest przejawem woli zmarłego, ale wyrazem jego niewiedzy, bądź bezradności.

Pragnęlibyśmy, aby moralny autorytet Kościoła był podporą dla Rodzin Dawców narządów, które czują się napiętnowane w swoim środowisku, aby wyraźnie można było usłyszeć od każdego duszpasterza, że decyzja na „tak” jest akceptowana i postrzegana jako szczególnie wyraz miłości bliźniego.

Ksiądz Arcybiskup po wysłuchaniu naszych spostrzeżeń, wyraził chęć osobistego pogłębienia wiedzy na temat stanowiska Kościoła w sprawie transplantacji narządów, uznał także za stosowne udostępnienie dla współpracy z przedstawicielami naszego Zespołu anteny Radia Plus i gazety wydawanej przez Diecezję. Mamy nadzieję, że w ten sposób uda się przybliżyć choć części społeczeństwa, zagadnienie kluczowe dla transplantacji, czyli świadomą, podjętą we właściwym czasie decyzję, czy chcemy po swojej śmierci dać szansę normalnego życia choremu czekającym na przeszczep.

Agnieszka Skrzypek

Przeszczepianie narządów i szpiku na świecie i w Polsce

Przeszczepianie narządów na świecie, do końca 1998 r.
(opracowanie przez P.I. Terasaki, J.M. Cecka]

Liczba ośrodków transplantacyjnych		Liczba przeszczepień
578	Nerki	447182
137	Nerka-trzustka	8823
67	Trzustka	2683
220	Wątroba	72311
237	Serce	49829
	Płuco	8842
274	Szpik kostny	82780

Przeszczepianie narządów i szpiku w Polsce do końca 1999 r.

Liczba ośrodków transplantacyjnych		Liczba przeszczepień
13	Nerki	6112
3	Serce	821
8*	Szpik kostny*	1101*
3	Wątroba	135
2	Nerka i trzustka	47

* do końca 1998 r.

**Dnia 26 stycznia 2000 roku
minęła 34 rocznica
pierwszego udanego przeszczepienia nerki w Polsce**

Z tej okazji w dniu 30.01 br. pierwszy program TV nadał kilkuminutowe migawki dotyczące przeszczepiania narządów w Polsce. Swoje opinie przedstawiali transplantolodzy, prawnicy, przedstawiciele kościoła katolickiego, biocy przeszczepów oraz osobistości życia publicznego w tym Pani Jolanta Kwaśniewska.

Jest to pierwszy tego typu program telewizyjny, który mamy nadzieję przybliży społeczeństwu problemy transplantacji. W czasie trwania programu uczestnicy odpowiadali telefonicznie na liczne pytania widzów.

* * *

Szanowny Panie Starosto!

Ratowanie życia śmiertelnie chorych ludzi, dzięki przeszczepianiu narządów i tkanek pobranych od osób zmarłych jest największym osiągnięciem medycyny kończącego się stulecia.

Także w Polsce, po wejściu w życie ustawy transplantacyjnej (ustawa z dnia 26 października 1995 r. o pobieraniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów - Dz.U. nr 138 poz. 682] program przeszczepiania rozwija się pomyślnie.

Zgodnie z ustawą oraz rozporządzeniami wykonawczymi „pobrania komórek, tkanek i narządów ze zwłok można dokonać jeżeli osoba zmarła nie wyraziła za życia sprzeciwu” (Art. 4 Ustawy).

Zasadniczą formą wyrażania takiego sprzeciwu jest zgłoszenie do Centralnego Rejestru Sprzeciwów swojej woli na specjalnym formularzu. Podstawą tego systemu jest powszechny dostęp osób do formularzy sprzeciwu.

Od dwóch lat Poltransplant rozprawdza takie formularze przez instytucje ochrony zdrowia i apteki. Jest oczywiste, że po reformie administracyjnej Państwa Polskiego formularze powinny być także dostępne w każdym starostwie. Dlatego zwracamy się z gorącą prośbą do Pana Starosty o pomoc w rozpowszechnianiu przesłanych materiałów w siedzibie starostwa.

Łączę wyrazy szacunku

Dyrektor POLTRANSPLANTU

Prof. dr hab. med. Janusz Wałaszewski

Kalendarium

IV Symposium Polskiego Towarzystwa
Transplantacyjnego
(organizuje Ośrodek Przeszczepiania Narządów w Gdańsku)
Jurata 5-7 maja 2000

XXXVII Kongres Europejskiego Towarzystwa
Dializ i Transplantacji (EDTA) oraz
Europejskiego Towarzystwa Nefrologicznego
Nicea, Francja 17-20 wrzesień 2000

Pierwsze Spotkanie Pediatrycznego
Towarzystwa Transplantacyjnego
Wenecja, Włochy 23-25 sierpień 2000

XVIII Międzynarodowy Kongres
Towarzystwa Transplantacyjnego
Rzym, Włochy 27 sierpień - 1 wrzesień 2000